

Дзяржаўная ўстанова адукацыі
“Сярэдняя школа № 3 г. Пружаны”

Урок беларускай мовы па тэме :

**“Інтанаванне сказаў з аднароднымі
членамі, знакі прыпынку ў іх”**
у 8 класе

Парыхтавала:
Дзядзюн Наталля Аляксееўна,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
першай катэгорыі

Пружаны 2015

Тэма: Інтанаванне сказаў з аднароднымі членамі, знакі прыпынку ў іх

Мэты:

- ✚ паўтарыць і падагульніць веды школьнікаў па асноўных пытаннях тэмы;
- ✚ удасканаліць пунктуацыйныя навыкі (пастаноўка, абгрунтаванне знакаў прыпынку);
- ✚ стварыць сітуацыі для развіцця самастойнасці вучняў, навыкаў сама- і ўзаема- кантролю;
- ✚ зместам урока выхоўваць любоў да маці.

Тып: камбінаваны.

Абсталяванне: падручнік, мультымедыяная прэзентацыя, прэзентацыя “Мая матуля”, карткі з заданнямі “Тлумачальнік”, “Збяры і растлумач”, “Хвілінка кемлівасці”.

Эпіграф:

Свеціць як сонца,
Ад самай калыскі
Вобраз любімы,
Родны і блізкі.

Мікола Хведаровіч

Ход урока

I. Арганізацыйны момант. Псіхалагічны настрой

Весела гучыць званок,
Яго голас нам знаёмы,
Запрашаем на ўрок
Беларускай мовы!

Сёння такі прыгожы дзень, і я хачу, каб вы ўсміхнуліся адзін аднаму, нашым паважаным гасцям, мне. А зараз з такім цудоўным настроем мы пачынаем наш урок.

II. Мэтавызначэнне

1. Слова настаўніка

Тэма сённяшняга ўрока “Інтанаванне сказаў з аднароднымі членамі, знакі прыпынку ў іх”. Як вы лічыце, навошта нам знаёміцца з гэтай тэмай? (Адказы вучняў.) Давайце паспрабуем разам сфармуляваць мэты ўрока. (Па апорных словах

- Ці могуць аднародныя члены сказа выражацца словамі розных часцін мовы? (*Могуць.*)
- Якія спалучэнні слоў не з'яўляюцца аднароднымі членамі і не вымаўляюцца з інтанацыяй пералічэння? (*Словы, якія паўтараюцца з мэтай узмацнення сэнсу; устойлівыя спалучэнні слоў тыпу ні свет ні зара; словы, якія ўдакладняюць, канкрэтызуюць сэнс папярэдніх слоў.*)
- Назавіце ролю аднародных членаў сказа ў маўленні. (*Аднародныя члены сказа дапамагаюць больш поўна і ярка перадаць змест падзей і фактаў рэчаіснасці. Гэта кароткі і выразны прыём маўлення.*)

IV. Вывучэнне новага матэрыялу

А цяпер давайце па схемах узнавім правілы пастаноўкі знакаў прыпынку ў сказах з аднароднымі членамі.

Коска паміж аднароднымі членамі сказа ставіцца, калі яны:

1. Звязаны інтанацыяй пералічэння.

○, ○, ○

Прыклад: *Маці мае добрае, чулае сэрца.*

2. Звязаны супраціўнымі злучнікамі а, але, ды (=але)

○, а, але, ды (=але) ○

Прыклад: *Яна пільна, але з трывогаю пазірала на сына.*

3. Спалучаюцца парнымі злучнікамі.

як ○, так і ○

Прыклад: *Як ранкам, так і вечарам маці чакае дзяцей у сваёй хаце.*

4. Звязаны паўторнымі спалучальнымі і размеркавальнымі злучнікамі.

і ○, і ○, і ○

Але: ○, і ○, і ○

Прыклад: *Я вельмі ўдзячны сваёй матулі і за сапраўдную людскасць, і за спагаду, і за сардэчнасць.*

5. Аднародныя члены ўтвараюць пары, то коска ставіцца паміж парамі.

○ і ○, ○ і ○

Прыклад: *На розных мовах слова “мама” гучыць мілагучна і пяшчотна, ласкава і мякка.*

выяўляўся ў імкненні да бажаства, да пераўтварэння змнога, чалавечага ў вечнае, чароўнае.

Здаецца, што заслона толькі што рассунулася і поглядам вернікаў адкрылася нябеснае бачанне - Панна Марыя з немаўлём Ісусам на руках ступае па воблаку. Мадонна трымае даверліва прыпаўшага да яе Ісуса па-матчынаму клапатліва і асцярожна. Рафаэль нібы заключыў чароўнае немаўля ў магічны круг, які ўтвараецца левай рукой Мадонны, яе спадальным покрывам і правай рукой Ісуса. Погляд яе, накіраваны скрозь глядача, поўны

трывожнага прадбачання трагічнага лёсу сына. Асоба Мадонны – гэта увасабленне антычнага ідэалу прыгажосці ў злучэнні з духоўнасцю хрысціянскага ідэалу.

Тата Сікст II, які прыняў пакутніцкую смерць у 258 г. н.э. і прылічаны да ліку святых, просіць Марыю аб заступніцтве за ўсіх, хто моліцца ёй перад алтаром. Пастава Святой Варвары, яе асоба і погляд выяўляюць пакору і глыбокую павагу. У глыбіні карціны, на заднім плане, ледзь адрозныя ў залатой смуге, смутна адгадваюцца асобы анёлаў, узмацняючы агульную ўзнёслую атмасферу. Погляды і жэсты двух анёлаў на пярэднім плане звернуты да Мадонны. Прысутнасць гэтых крылатых хлопчыкаў, больш якія нагадваюць міфалагічных амураў, надае палатну адмысловую цеплыню і людскасць.

"Сікстынская Мадонна" была заказана Рафаэлю ў 1512 годзе як алтарная выява для капэлы манастыра Святога Сікста ў П'янчэнце. Тата Юлій II, у тую пору яшчэ кардынал, збіраў сродкі для будаўніцтва капліцы, дзе захоўваліся мошчы Святога Сікста і Святой Варвары.

У Расіі, асабліва ў першай палове XIX стагоддзя, "Сікстынская Мадонна" Рафаэля вельмі пачыталася, ёй прысвячалі захопленыя радкі такія пісьменнікі і крытыкі, як Жукоўскі, Бялінскі, Агараў і іншыя.

"Хвілінка кемлівасці"

Работа ў парах.

Прапаную вам пазнаёміцца яшчэ з адным прыкладам мастацкага твора, прысвечанага маці, - вершам "Яшчэ раз пра маці". Заданне: з пераблытаных радкоў кожная пара павінна скласці сваё чатырохрадкоўе, якое пасля складзецца ў верш, знайсці сказы з аднароднымі членамі і пабудаваць іх схемы.

Яшчэ раз пра маці

1. Яна заўсёды на сябе ўсё брала,
Каб толькі дзецям болей адпачыць.
Палола, жала, ткала, абшывала
І пазычала дня яна ў начы.

2. За ёй ішлі мы і вясной, і ўлетку,
Дапамагалі, як маглі не раз.
Яна ж казалі: “Адпачніце, дзеткі,
Я спраўлюся з работаю без вас.
3. Няхай зязюлька вам гадоў наліча,
Не гнуцца вам патрэбна, а расці.
Калі мне цяжка, я паклічу...”
Ды кліч той не пачулі пры жыцці.
4. Было вясною неба без аблокаў,
Блакiтнае – як хочацца зірнуць!
Яна плыла ў вырай свой далёкі,
Адкуль ніякім крыкам не вярнуць.
5. Прыеду, пастаю каля пагорка.
Цвіце даўно не першая вясна.
На сэрцы і балюча мне, і горка.
Яна і там спраўляецца адна.
6. Перад вачыма роднае аблічча,
Яно адводзіць хмары і бяду.
Яна пакліча, ведаю, пакліча,
І я пайду, як верны сын, пайду.

Хвіліна адпачынку

А зараз я прапаную вам адпавіцца ў свет маленства, успамніць сваю маці, яе позірк, лагодную ўсмешку. Як пісаў А. Русак, “я пакланюся маці за рукі, за чулае сэрца, за тые вочы, якімі я бачу гэты цудоўны свет” (*Гучыць музыка, паказ слайдаў з выявамі жанчын з дзецьмі*).

“Збяры і растлумач”

Групавая работа.

Клас дзеліцца на пяць груп па чатыры чалавекі. Кожная група атрымлівае “пераблытаную” прыказку ці прымаўку пра маці. Заданне: скласці прыказку і даць ёй тлумачэнне, выкарыстоўваючы сказы з аднароднымі членамі.

1. Тады маці была міла, як на руках насіла.
2. Маці сама не з’есць, а дзяцей накорміць.
3. У каго матка, у таго галоўка гладка.
4. Матчыны рукі заўсёды мяккія.
5. Бацькоўскае слова дарэмна не гаворыцца.

6. Пры сонейку цёпла, пры матцы добра.

«Канструктар»

Індывідуальная работа.

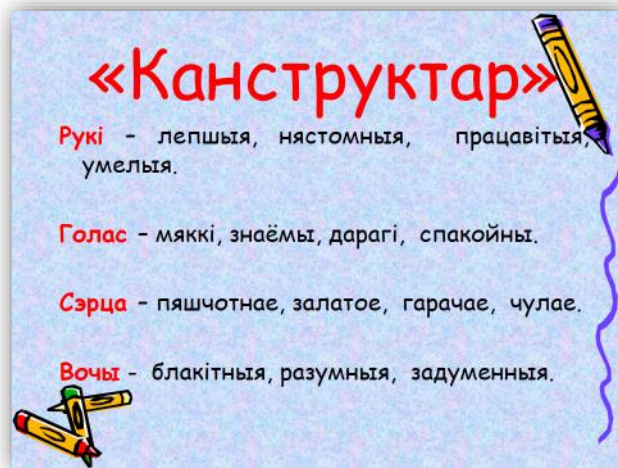
Заданне: скласці сказы пра маці па схемах практыкавання 237. Можна выкарыстаць апорныя словы.

Рукі – лепшыя, нястомныя, працавітыя, умелыя.

Голас – мяккі, знаёмы, дарагі, спакойны.

Сэрца – пяшчотнае, залатое, гарачае, чулае.

Вочы – блакітныя, разумныя, задуменыя.

VI. Падагульненне. Выстаўленне адзнак

VII. Рэфлексія

Тэхналогія «Астравы»

На ватмане малюецца карта з адлюстраваннем эмацыянальных «астроў»: в. Радасці, в. Суму, в. Задавальнення, в. Чакання, в. Здзіўлення, в. Прасвятлення, в. Трывогі, в. Асалоды, в. Нявызначанасці, в. Натхнення. Карта вывешваецца, і кожнаму прапаноўваецца назваць свой востраў, які адлюстоўвае душэўны, эмацыянальна-пачуццёвы стан пасля урока. Кожны мае права назваць які-

небудзь востраў са сваёй назвай, калі яго не зусім задавальняюць тыя, якія ўжо ёсць.

VIII. Дамашняе заданне

Практ. 236 або скласці тэкст «Мой самы блізкі чалавек» (на 9-10 балаў)